

Perseïdenactie 2000 vanuit Winterswijk

Hans Betlem¹

1. Lederkarper 4, 2318 NB Leiden

De laatste Nederlandse Perseïdenactie had onze groep al weer twee jaar geleden gedraaid, immers 1999 was het jaar van de schitterende totale zonsverduistering, op het moment dat deze zinnen worden ingetikt exact één jaar geleden.

De laatste jaren zijn geen gelukkigen geweest op het gebied van Perseïdenacties. We moeten terug naar 1997 om een goede Perseïdenactie uit os geheugen te halen.

1998 was naast een bar slecht Perseïdenjaar ook het jaar waarin we afscheid namen van onze vertrouwde stek in Varsseveld, waar bijna tien jaar is waargenomen. De toegenomen uitbreiding van het industrieterrein, waarvan in 1998 de eerste contouren zichtbaar waren, heeft in die twee jaar inderdaad gestalte gekregen. Het eens zo donkere weilandje van buurman Gesink kijkt nu vrijwel uit op het industrieterrein en het einde is nog niet in zicht.

De afgelopen twee jaar is intensief gezocht naar alternatieven. Vele boerderijen zijn bezocht en beoordeeld op met name de waarnemingsmogelijkheden. Een goed uitzicht rondom, geen storende verlichting en geen in- of aanwoning in verband met de nachtelijke activiteiten van een meestal wat grotere groep, zijn daarin belangrijke punten.

Eind 1999 meenden we een goed onderkomen gevonden te hebben in het buurtschap Woold nabij Winterswijk dat geboekt werd. Twee weken zou het traditionele sterrenkamp dit jaar duren in verband met de ongunstige maanstand (volle maan enkele dagen na het Perseïdenmaximum) en wel van 29 juli t/m 12 augustus.

Al tijdens de eerste dagen van ons verblijf bleek de accommodatie niet aan de verwachtingen te voldoen en ernstiger: er bleek in het pand een medebewoner, er werden drugs gebruikt en onderhoud en schoonmaak lieten zwaar te wensen over. Het is moeilijk waarnemen als het gras bijna

Figuur 1 : De waarnemingsnacht wordt voorbereid.
Van links naar rechts : Frank, Iris, Renate en Vincent.

een halve meter hoog reikt. Omdat toevallig en prima accommodatie elders werd aangeboden, werd halverwege de eerste week het huurcontract ontbonden en werd binnen enkele uren het gehele sterrenkamp middels een gehuurde boedelbak verplaatst naar een schitterend nieuw opgeleverd onderkomen op ongeveer 5 km afstand in het buurtschap Ratum op zeer korte afstand van de plaats waaraan we nog zulke mooie herinneringen uit de Orionidenactie 1995 bewaren.

Tijdens de eerste week bemanden alleen Annemarie, Michelle en ondergetekende de post. Waarnemen konden we echter in het geheel niet. Aanhoudende bewolking maakte elk zicht op de sterrenhemel onmogelijk.

Het zwaartepunt van de actie lag op de week van 5 tot 12 augustus, toen een nieuwe lichting scholieren kennis ging maken met het meteoren waarnemen. Op zaterdag 5 augustus arriveerden Frank Lommerse, Vincent Baak, Iris Hoogkamer en Renate Ne-

derpel voor een weekje sterren kijken. Ook Kees Roos was weer van de partij. Na twee jaar van afwezigheid was het goede oude sterrenkamp sfeertje weer in de Achterhoek.

Slechts één heldere nacht bood de zomeractie 2000 aan Nederlandse waarnemers. Het langzamerhand overbekende "vandaag nog veel bewolking maar morgen meer zon.." klonk ruim een week via de media en was kennelijk zorgvuldig geregisseerd door instituten die zich laten sponsoren door het Nationaal Bureau voor Toerisme. Ook de nacht 8 op 9 augustus leek zo op het eerste gezicht hopeloos. We besloten met de groep een dagtrip naar Münster te maken in een gezonde mix van cultuur snuiven en Duits winkelen.

In de loop van de middag mobilde Casper. "We hebben een goede kans komende nacht...".

Voor post Ratum natuurlijk geen probleem. De camerabatterijen stonden al enkele dagen gereed en voorzien van

verse film. Na een goede maaltijd bij de plaatselijke Italiaan (post Ratum is altijd in voor culinaire hoogstandjes) konden we omstreeks half tien in de avond de situatie eens goed in ogen-schouw nemen. In het Noorden hingen nog zware cumulonimi, restanten van een oud front. Nu maken in Nederland oude fronten vaak naadloos contact met nieuwe, dus erg veel geruster werden we er niet op, zeker niet, toen een half uur later de hemel potdicht zat. Ook bij Casper ging het niet van een leien dakje. Onderweg naar Ermelo dook hij de bewolking in, keerde terug naar de Bilt om een generator te halen en ging vervolgens opnieuw richting Koen. Deze actie zou achteraf hun waarnemingsnacht gered hebben.

In Ratum begon het tegen 11 uur voorzichtig weer op te klaren en een half uurtje later was de hemel compleet schoon en kraakhelder. De melkweg spatte eruit en tot laag op de horizon waren sterren te zien. Winterswijk toonde een klein lichtkoepeltje en ook was er een beetje storend licht van het naburige Duitse Vreden. Maar verder was de duisternis een verademing vergeleken bij de laatste jaren in Varsseveld.

De camera's draaiden een ouderwetse topnacht terwijl de vier leerlingen hun eerste wankele schreden op het meteorenpad zetten. Vooral Vincent toonde zich een goed waarnemer die veel meteoren zag. Regelmatig verscheen er iets helders zodat ook de fotografie aan zijn trekken kwam.

Toen de ochtendschemering al royaal ingetreden was, keerde ook de bewolking weer.

De volgende nachten waren helaas weer minder. De bewolking overheerste en slechts spaarzaam piepte een enkele ster door het dichte wolkendek. De maan zagen we van dag tot dag weer boller worden en spijtig genoeg leken achter de wolken geen heilige maar bijzonder heldere luchten te zitten.

De maximumnacht werd in spanning afgewacht. De voorspellingen bleven wijzen op een heldere nacht, later bijgesteld tot "vrij helder" en zelfs "opklaringen". Zeer dichte cirrusvelden maakten waarnemingen haast onmogelijk. Omdat het in de bedoeling lag

een simultaanactie met Lattrop op te zetten, was Casper overgekomen met zijn splinternieuwe bolide, volgestouwd met hoogwaardige fotoapparatuur. Aangetrokken door een gezellige barbecue en een groep enthousiaste nieuwe waarnemers zag hij in elk geval dat deel van het programma wel zitten.

Waterig ging de zon onder op de 11^e augustus en de maan stond zwak aan de vuilgrijze hemel. Geen geweldige vooruitzicht, temeer daar de maan inmiddels ruim 80% verlicht was. Jacob Kuiper en Guus Docters van Leeuwen gaven nog weerkundige adviezen. Elsloo meldde een heldere en goed blauwe hemel. De plukken bewolking zaten kennelijk onduidelijk verdeeld over het land.

In de avond brachten Michelle en Casper een bezoekje aan de meteor dienst van het kleine vliegveldje van Vreden in Duitsland op slechts anderhalve kilometer van de waarnemingspost Ratum. De aanwezigheid van dit vliegveldje was overdag duidelijk door een hoog gehalte aan Cessna'tjes en aanverwant spul alsmede enkele zeer fraaie antieke tweedekkers die zich regelmatig lieten zien. De dienstdoende meteorologen bleken "feierabend" te hebben en al aan het bier te zitten. Toch was men even bereid om de toren opnieuw te openen en de radarbeelden en recente weerkaarten te vergelijken. Veel wijzer werden we er niet van. "Da ist eine sterne..." wees de man enthousiast op Arcturus die nauwelijks door de vale lucht heen wist te prikken. Uiteindelijk verlieten Casper en Michelle dankbaar het vliegveld met het welgemeende advies om in Düsseldorf te gaan waarnemen. Daar zou het nog helder zijn.

Hoewel een crashactie midden in het Ruhrgebied wederom een DMS unicum zou zijn, werd maar niet van die gelegenheid gebruik gemaakt. Jacob Kuiper gooide nog wat olie op het vuur door een poollicht verwachting te lanceren. Het zou de geesten in elk geval tot diep in de nacht scherp houden.

Tegen drie uur besloten we, dat verder afwachten nauwelijks nog zin zou hebben. De grensmagnitude leunde

inmiddels tegen de 5.0 aan en in combinatie met een bak maanlicht zou een fotografische actie toch al nauwelijks zin hebben. De crashplannen werden doorgehaald.

12 augustus, middag. Nog steeds een zwaar bezwangerde hemel. "Morgen meer zon" orakelden de weerdiensten verder. Er werd ingepakt. De trouwe Skoda zou de belangrijkste attributen mee naar Leiden vervoeren.

Op maandag 14 augustus werd een retourtje Leiden-Ratum gemaakt met het bekende Huur-Mij busje. De zomeracties 2000 werden afgesloten met een bezoekje aan bakker Brill te Voorst, beroemd om het beste krentenbrood van Nederland en nadat alles weer opgeruimd was moesten we terugzien op helaas wéér een zomeractie met nauwelijks resultaten. Er stonden 14 opnamen op alles films dus van ontwikkelen is tot heden toe ook nog geen sprake geweest. Hopelijk komen de films op tijdens de Orionidenactie, zodat de camera's weer leeg staan voor de Leoniden 2000 expeditie naar Spanje. Tegen de tijd dat U dit stukje leest, is ook de organisatie daar van al weer afgerond. Zomer 2000, wederom reden om eens goed na te denken over zomeracties in Nederland, zeker als je bedenkt, dat huur van een huisje, autohuur ed. samen vrijwel net zoveel kosten als vliegen naar en verblijf in Spanje en vrachttransport van de apparatuur van en naar Spanje.

Misschien dat deze gedachten bij meer waarnemers zijn gaan leven? Post Winterswijk tekent ervoor!

Erratum

Reinder Bouma wees mij op een foutje in de actieoproep Maart/April 2000. Ik schreef daar over het poollicht van 8 november 1989. Dit moet natuurlijk zijn 8 november 1991.

Koen Miskotte
